

**Konkurs przedmiotowy z języka polskiego
dla uczniów szkół podstawowych
6 lutego 2016 r. – zawody II stopnia (rejonowe)**

Informacje dla ucznia

- W teście znajdziesz różne typy zadań. W niektórych podane są cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Wybierz tylko jedną z nich. W innych trzeba zdecydować o prawdziwości zdań. Zaznacz w dowolny, ale czytelny sposób każdą wybraną odpowiedź. Jeśli się pomylisz, błąd otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.
- Rozwiązania pozostałych zadań zapisz starannie w wyznaczonych miejscach.
- Czas pracy z testem wynosi 60 minut.

Powodzenia!

Tekst I.

Co wiemy o ziemniakach? Pochodzą one z Ameryki Południowej, m.in. z terenów dzisiejszego Meksyku. Do Europy trafiły w drugiej połowie XVI wieku, ale nie od razu przypadły do gustu jej mieszkańcom. Zamiast na stół ziemniak trafiał do botaników, ponieważ najpierw zainteresowano się jego kwiatami. Długo uchodził za ciekawostkę przyrodniczą i roślinę ozdobną. Trzeba było ponad trzystu lat, aby doceniono prawdziwe walory tych warzyw.

Do Polski prawdopodobnie przywiózł je wracający z wyprawy wiedeńskiej Jan III Sobieski. Otrzymała je od niego w darze jego żona, czyli królowa Marysieńka. Masowa inwazja ziemniaków nastąpiła jednak z Niemiec i stąd w użyciu szybko znalazła się ich niemiecka nazwa, czyli kartofle. Dziś w wielu polskich domach są one podstawą obiadu i składnikiem wielu potraw. Każdy z nas zjada rocznie około 130 kg tych niskokalorycznych i bogatych w witaminy warzyw.

W Wielkopolsce są tradycyjnie nazywane pyrami, na wschodnim Podhalu – grulami, na zachodnim – rzepami, na Pomorzu – bałabunami, a na Kaszubach bulwami. W dawnej Polsce sadzenie ziemniaków rozpoczynano 1 maja, w dzień świętego Filipa. Z kolei ziemniaczane żniwa, czyli wykopki, zaczynały się zazwyczaj 23 września, w dzień świętej Tekli, a na Pomorzu już 15 września, czyli w dzień świętego Wawrzyńca. Podczas zbiorów obowiązywały pewne zwyczaje. Należało wyjść z domu, zanim opadła mgła. Kopanie ziemniaków rozpoczynano od południowej strony pola. Gospodarz robił znak krzyża, a pierwszy i ostatni kosz zanoszono do jego domu. Każdy zbieracz miał swoje zadanie. Jedni wykopywali kartofle, drudzy je wybierali, inni oczyszczali z piasku, a jeszcze inni wysypywali na stosy. Ważnym zwyczajem było palenie na kartofliskach ognisk i pieczenie ziemniaków w rozżarzonej popiele. Skakano przez płomienie, wróżono z ognia i dymu. Załzawione oczy zawsze zwiastowały nieszczęście. Na pomyślność nie mógł też liczyć ten, kto wdepnął nogą w żar.

Ze względu na długą historię upraw ziemniaka oraz udział tej rośliny w ocaleniu przed śmiercią głodową milionów ludzi na świecie, Organizacja Narodów Zjednoczonych ogłosiła rok 2008 Międzynarodowym Rokiem Ziemniaka. Grobowiec króla Fryderyka II w Poczdamie tradycyjnie zdobi kilka kartofli na pamiątkę faktu, że sprowadził je do Prus. W Polsce z kolei istnieją dwa pomniki poświęcone ziemniakowi: w Poznaniu i w Biesiekierzu.

Na podstawie: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Ziemniak>
<http://www.naturaity.pl/artukul/439.ziemniaki.html#ad-image-1>

1. Dopisz do różnych nazw ziemniaka odpowiednie miejsca w Polsce. (0-1)

- A. rzepy – .....
- B. grule – .....
- C. bałabuny – .....
- D. pyry – .....
- E. bulwy – .....

2. Ułóż powyższe nazwy ziemniaka w kolejności alfabetycznej. (0-1)

.....

3. Na podstawie tekstu przedstaw w formie równoważników zdań przebieg zbiorów ziemniaków w dawnej Polsce. (0-3)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Dopisz dwa różne wyrazy pokrewne do rzeczownika *kartofel*. (0-1)

.....

5. Oceń, które z poniższych zdań dotyczących tekstu jest fałszywe. Zaznacz F przy zdaniu fałszywym. (0-1)

1.	Patronem żniw ziemniaczanych jest święty Filip.	F
2.	Ziemniaki były prezentem dla królowej Marysieńki od męża.	F
3.	Wykopki stanowiły okazję do wróżb i przepowiedni.	F

6. W tabeli podano informacje dotyczące ziemniaka. Zaznacz T (tak) lub N (nie) w zależności od tego, czy są zgodne z tekstem I. (0-1)

1.	Ziemniaki są pożywne, bo mają dużo kalorii.	T	N
2.	Organizacja Narodów Zjednoczonych w 2008 roku doceniła Fryderyka II za upowszechnienie ziemniaka.	T	N

7. Przekształć podane zdanie pojedyncze w zdanie złożone. (0-1)

Do Polski prawdopodobnie przywiózł je wracający z wyprawy wiedeńskiej Jan III Sobieski.

.....
.....

8. Jaką częścią mowy jest wyraz podkreślony w poniższym zdaniu? (0-1)

Każdy zbieracz miał swoje zadanie.

.....

9. Podaj liczbę głosek występujących w wyrazie *ziemniaki*. (0-1)

.....

Tekst II.

1. *Na Filipa apostoła kartofel do ziemi woła.*
2. *Na świętej Tekli ziemniaki będziemy piekli.*
3. *Jeśli w święty Kazimierz pogoda, to na kartofle uroda.*
4. *Gdy listki ziemniaków w górę spoglądają, to nam na pogodę znak pewny dają.*

10. Które z powyższych przysłów nawiązują do informacji z tekstu I.? (0-1)

- A. 1. i 3.
- B. 1. i 2.
- C. 2. i 3.
- D. 1. i 4.

11. Wyjaśnij własnymi słowami, jak rozumiesz pierwsze przysłowie z tekstu II. (0-1)

.....
.....

12. Wykonaj wykres zdania i nazwij jego części. (0-2)
Zalzawione oczy zawsze zwiastowały nieszczęście.

13. Napisz, w jakim przypadku rzeczownik *nieszczęście* wystąpił w powyższym zdaniu. (0-1)

.....

14. W tekście I. pojawiły się dwa rodzaje nieosobowych form czasownika. Podaj po jednym przykładzie każdego z nich. (0-2)

.....

.....

Tekst III.

L. Staff, *Kartoflisko* (fragm.)

Pod niebem, co jesiennym siąpi kapuśniakiem,
Na sejm zlatują wrony w żałobnym zespole
I z krzykiem krążą nisko nad kobiet orszakiem,
Rozpinając swych skrzydeł czarne parasole.

A robotnice w twardym, cierpliwym mozole,¹
Okryte – każda innym – barwistym wełniakiem²,
Dziobią pilnie motyką³ ziemniaczane pole,
W miękkiej ziemi stopami zaparte okrakiem.

¹ mozół – praca wymagająca wielkiego wysiłku.

² wełniak – gruba tkanina, zwykle w barwne pasy.

³ motyka – narzędzie służące do spulchniania ziemi, okopywania roślin itp.

15. Napisz, co jest tematem wiersza. (0-1)

.....

.....

16. Aby sprawdzić znaczenie wyrazu *mozól*, zajrzysz do słownika (0-1)
- A. ortograficznego.
  - B. poprawnej polszczyzny.
  - C. synonimów.
  - D. języka polskiego.

17. Podaj nazwy trzech różnych rodzajów rymów występujących w wierszu *Kartoflisko*. (0-2)

1 – .....

2 – .....

3 – .....

18. Nazwij środek poetycki i określ jego funkcję w wierszu. (0-2)

skrzydeł czarne parasole – .....

.....

.....

19. Na podstawie wiersza wybierz poprawne uzupełnienie luk **19.1** i **19.2**. (0-2)

Poważny nastrój wiersza tworzą **19.1** .....

Podkreślają one **19.2** .....

19.1

A. porównania

B. epitety

19.2

A. trud pracy

B. odgłosy towarzyszące wykopkom

20. Wskaż właściwe uzupełnienie podanego zdania. Wybierz literę A, B lub C. (0-1)

Wiersz pt. *Kartoflisko* jest rytmiczny, ponieważ .....

A.	liczba sylab w każdym wersie jest taka sama.
B.	występuje w nim refren.
C.	pojawily się w nim wyrazy dźwiękonaśladowcze.

21. Zredaguj ogłoszenie o organizowaniu święta pieczonego ziemniaka w jednym z polskich miast. Wykorzystaj trzy informacje z tekstu I. o zwyczajach towarzyszących wykopkom. Podpisz się jako AB. (0-3)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

22. Zwyczajny przedmiot w niezwykłej roli! – kartka z pamiętnika. (0-10)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....